

**XIZMATLAR EKSPORTINI MAMLAKAT IJTIMOY-IQTISODIY
RIVOJLANISHIGA TA'SIRI**

Alixonov Mirzoulug`bek Paxlavonjon O`g`li

“Ershi Logistics” MChJ xodimlar bilan

Ishlash bo`limi mutaxassisi

Uluccio2025@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada xizmatlar eksportini mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ko`rsatadigan ta`siri haqidagi fikrlar, muhokama, tahlil va natijalar aks ettirilgan.*

**Kalit so`zlar:** *Iqtisodiyot, jahon bozori, moliya tizimi, biznes va moliyaviy xizmatlar, inson kapitali, YaIM, iqtisodiy o`sinh, turizm, moliya, konsalting, axborot texnologiyalari.*

Xizmatlarni eksport qilish sektori xorijiy mamlakatlardagi mijozlar yoki mijozlarga mamlakat tomonidan taqdim etiladigan xizmatlarning keng spektrini o`z ichiga oladi. Ushbu xizmatlarni turli toifalarga ajratish mumkin, jumladan:

1. **Biznes xizmatlari:** Bu turkumga konsalting, buxgalteriya hisobi, yuridik xizmatlar, reklama, bozor tadqiqotlari, boshqaruv konsaltingi va boshqa professional xizmatlar kabi xizmatlar kiradi. Ushbu xizmatlar odatda ixtisoslashgan firmalar yoki mutaxassislar tomonidan taqdim etiladi va mamlakat eksport daromadiga sezilarli hissa qo`shadi.

2. **Turizm va sayohat xizmatlari:** Turizm va sayyohlik xizmatlari transport (aviakompaniyalar, kruiz liniyalari, yer usti transporti), turar joy (mehmonxonalar, kurortlar, dam olish joylari), turoperatsiyalar, sayyohlik agentliklari va tegishli xizmatlarni o`z ichiga olgan keng ko`lamli faoliyat turlarini o`z ichiga oladi. Turizm global xizmatlar savdosining eng yirik va eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biridir.

3. **Moliyaviy xizmatlar:** Moliyaviy xizmatlarga bank, sug`urta, vositachilik, aktivlarni boshqarish va boshqa moliyaviy faoliyat kiradi. Ushbu xizmatlar xalqaro savdo, investitsiyalar va iqtisodiy operatsiyalarni osonlashtirish uchun zarurdir.

4. **Axborot texnologiyalari va telekommunikatsiya xizmatlari:** Bu xizmatlar dasturiy ta`minotni ishlab chiqish, IT-konsalting, telekommunikatsiya xizmatlari, ma`lumotlarni qayta ishlash, bulutli hisoblash, elektron tijorat va boshqa raqamli xizmatlarni qamrab oladi. Raqamlashtirishning o`shishi ushbu sohadagi imkoniyatlarni sezilarli darajada kengaytirdi.

5. Ta'lim va ta'lim xizmatlari: ta'lim xizmatlari, jumladan, oliy ta'lim, kasbiy ta'lim, til o'rgatish va onlayn kurslar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ko'pgina mamlakatlar xalqaro talabalarni jalb qiladi va ularning xizmat eksporti daromadlariga hissa qo'shadi.

6. Sog'liqni saqlash va sog'lomlashtirish xizmatlari: Sog'liqni saqlash turizmi, tibbiy xizmatlar, stomatologik xizmatlar, sog'lomlashtirish va tibbiy turizm xizmatlar eksporti sektorining bir qismidir. Odamlar ixtisoslashgan tibbiy muolajalarni izlash yoki sog'lomlashtirish xizmatlarini ko'rish uchun turli mamlakatlarga sayohat qilishadi.

7. Ko'ngilochar va ijodiy sohalar: Bu turkumga kino va televidenie ishlab chiqarish, musiqa, sahna san'ati, tasviriy san'at, nashriyot, dizayn va boshqa ijodiy sohalar bilan bog'liq xizmatlar kiradi. U filmlar, teleko'rsatuvlar, musiqa yozuvlari va boshqa madaniy mahsulotlar eksportini o'z ichiga oladi.

8. Atrof-muhit va yashil xizmatlar: Barqarorlik va atrof-muhit muhofazasiga e'tibor kuchayib borayotganligi sababli, qayta tiklanadigan energiya, atrof-muhit bo'yicha maslahatlar, chiqindilarni boshqarish va yashil texnologiyalar bilan bog'liq xizmatlar eksporti sohasida ahamiyat kasb etmoqda.

Shuni ta'kidlash kerakki, har bir xizmat toifasining tarkibi va ahamiyati ularning malakasi, resurslari va bozor talablariga qarab, mamlakatdan mamlakatga farq qilishi mumkin. Xizmatlar eksporti sektori butun dunyo mamlakatlari uchun iqtisodiy o'sishni, yangi ish o'rinlarini yaratish va madaniy almashinuvni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Xizmatlar eksporti mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va bir qator ijobiy samaralar berishi mumkin. Mana ulardan ba'zilari:

1. Iqtisodiy o'sish: xizmatlarni eksport qilish mamlakat iqtisodiyotining o'sishiga hissa qo'shadi, chunki xizmatlar ko'rsatish kompaniyalar va jismoniy shaxslar uchun daromad manbai bo'lib, valyuta oqimining manbai ham bo'lishi mumkin. Turizm, moliya, konsalting, axborot texnologiyalari va boshqalar kabi xizmatlar iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi va sarmoya jalb qilish mumkin.

2. Ish o'rinlarini yaratish: xizmatlar eksportini rivojlantirish bevosita xizmat ko'rsatish sohasida ham, turdosh tarmoqlarda ham yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Bu mamlakatda bandlik darajasini yaxshilash va ishsizlikni kamaytirish imkonini beradi.

. Hayot sifatini yaxshilash: xizmatlarni eksport qilish aholi turmush sifatini yaxshilashga olib kelishi mumkin. Bu mehnat va sog'liqni saqlash, ta'lim va turizm kabi ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, bu esa ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishga va aholining bunday xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashga yordam beradi.

4. Texnologiya va bilimlar transferi: xizmatlar eksporti chet eldan eng yangi texnologiyalar va bilimlarni uzatish bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Yangi

texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish samaradorlik, raqobatbardoshlik va taklif etilayotgan xizmatlar sifatini oshirishi mumkin, bu esa butun iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qiladi.

5. Investitsiyalar oqimi: Rivojlangan xizmatlar eksporti sektori mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishi mumkin. Xorijiy kompaniyalar va investorlar xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishdan manfaatdor bo'lib, uni modernizatsiya va kengaytirishga sarmoya kiritishi mumkin. Bu esa boshqa tarmoqlarning rivojlanishi va yangi ish o'rinlari yaratilishini rag'batlantirishi mumkin.

6. Mamlakatning xalqaro imidjini rivojlantirish: xizmatlarning muvaffaqiyatli eksporti mamlakatning xalqaro imiji va obro'sini oshirishga yordam beradi. Bu ko'proq sayyohlar, investorlar va hamkorlarni jalb qilishi, shuningdek, ko'rsatilayotgan xizmatlar imkoniyatlari va sifati haqida ijobiy tasavvur hosil qilishi mumkin.

7. Mahalliy ishlab chiqarish va tadbirkorlikni rivojlantirish: xizmatlar eksporti mahalliy ishlab chiqarish va tadbirkorlikni rivojlantirishga yordam beradi, chunki xizmatlarga talab ortib borishi yetkazib berish va professional xizmatlarni rivojlantirishni talab qiladi, shuningdek, yangi korxonalar va kichik biznesning paydo bo'lishiga olib keladi.

8. Tashqi iqtisodiy aloqalarni kengaytirish: Xizmatlar eksportini rivojlantirish orqali mamlakat xalqaro iqtisodiy aloqalar va xizmatlar savdosida faol ishtirok etadi, bu esa uning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuviga va boshqa davlatlar bilan hamkorlikni kengaytirishga yordam beradi.

Xizmatlar eksportini muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun samarali boshqaruv, kadrlar tayyorlash, infratuzilmani rivojlantirishga sarmoya kiritish hamda biznesni rivojlantirish va innovatsiyalar uchun qulay sharoitlar yaratish talab etiladi.

Dunyo mamlakatlari tajribasi shuni ko'rsatadiki, xizmatlar eksporti mamlakat taraqqiyotiga hissa qo'shishi mumkin bo'lgan sezilarli iqtisodiy va madaniy jihatlarga ega. Quyida ushbu jihatlarga ba'zi misollarini keltiramiz:

1. Iqtisodiy jihatlari:

- Iqtisodiy o'sish: xizmatlar eksportining rivojlanishi iqtisodiy o'sishga yordam beradi, chunki xizmatlar ko'rsatish ish o'rinlari yaratishni rag'batlantiradi va investitsiyalarni jalb qiladi.

- YaIMning o'sishi: xizmatlar eksporti mamlakat uchun daromad manbai bo'lib, yalpi ichki mahsulotni (YaIM) sezilarli darajada oshirishi mumkin.

- Savdo balansining yaxshilanishi: xizmatlar tashqi savdosining ijobiy saldosini tovarlar tashqi savdo taqchilligini kamaytirishga va mamlakat savdo balansini yaxshilashga yordam beradi.

- Sanoat va innovatsiyalarni rivojlantirish: xizmatlar eksporti xizmatlar ko'rsatish bilan bog'liq sanoat tarmoqlarining rivojlanishini rag'batlantiradi va mamlakatga yangi innovatsiyalarni olib keladi.

- Raqobatbardoshlikni oshirish: xizmatlarning muvaffaqiyatli eksporti mamlakatning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

- xorijiy investitsiyalar oqimi: Rivojlangan xizmatlar eksporti sohasi mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishi mumkin, bu esa texnologik taraqqiyotga va yangi ish o'rinlari yaratilishiga yordam beradi.

2. Madaniy jihatlar:

- Madaniy qadriyatlarni tarqatish: kino sanoati, musiqa, san'at, adabiyot, sport tadbirlari va turizm kabi xizmatlar eksporti madaniy qadriyatlarni yoyish va dunyoda mamlakatni aniqlashga yordam beradi.

- Madaniy almashinuv: Xalqaro xizmatlar mamlakatlar o'rtasidagi madaniy almashinuvni rag'batlantiradi va turli madaniyatlarga ega bo'lgan sayyohlar va sayohatchilarni jalb qiladi.

- Xalqaro mutaxassislarni jalb qilish: xizmatlar eksportini rivojlantirish xalqaro mutaxassislar va mutaxassislarni jalb qiladi, bu esa madaniy-intellektual almashinuv va mamlakat madaniy sohasini boyitishga yordam beradi.

- Tan olish va obro'-e'tiborni kuchaytirish: xizmatlarning muvaffaqiyatli eksporti mamlakatning jahon miqyosidagi tan olinishi va nufuzini mustahkamlashi, uning madaniy, intellektual va iqtisodiy yetakchiga aylanishiga yordam beradi.

Xizmatlarni eksport qilishning iqtisodiy va madaniy jihatlarining ahamiyati xizmatlar eksporti sektorini faol rivojlantirayotgan va rag'batlantirayotgan Amerika Qo'shma Shtatlari, Buyuk Britaniya, Germaniya, Hindiston va boshqa ko'plab mamlakatlar tajribasi bilan tasdiqlanadi. Bu davlatlar xizmat ko'rsatish sohasi salohiyatidan o'zlarining iqtisodiy rivojlanishi va boshqa mamlakatlar bilan madaniy almashinuvini rivojlantirish uchun muvaffaqiyatli foydalanganlar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. https://en.m.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_service_exports
2. <https://www.privacyshield.gov/ps/article?id=Service-Exports-with-High-Growth-Potential#:~:>
3. Ataniyozov J.X, Alimardonov E.D. Xalqaro moliya munosabatlari.Darslik.
4. Nagel, Doris (2016-03-17). "What are service exports, and why are they suddenly so important?". Trade Ready. Retrieved 2023-03-17
5. Service exports (BoP, current US\$) | Data". Data.worldbank.org. Retrieved 2023-03-17.